

Prinosi znanstvenoga skupa o trećoređskom samostanu sv. Marije na Glavotoku i njegovim fratrima

Znanstveni skup »*Mostir svete Marije na Glavi Otoka*«. *Pet i pol stoljeća duhovnosti, povijesti, kulture i umjetnosti (druga pol. XV. stoljeća – 2018.)*, Glavotok (otok Krk), 31. srpnja i 1. kolovoza 2018. godine

Franjevci trećoređci glagoljaši jedna su od samoniklih redovničkih zajednica s hrvatskoga prostora u Katoličkoj Crkvi, ali i jedna od najstarijih trećoređskih zajednica u franjevačkoj obitelji. Stoljećima su opstajali u malim samostanskim zajednicama po priobalju i otocima, duhovno se držeći pokorništva i glagoljaštva kao smjernica vlastite duhovnosti. Unatoč tomu što je riječ o redovničkoj zajednici koja zbog svoje karizme nikada nije težila masovnosti, ipak je kroz prošlost dala na stotine redovnika koji su u dvadesetak svojih samostana djelovali kao tihi pregaoci. Iako su vremena koja nisu milostiva redovničkomu životu na pokornički i glagoljaški način, bolja za franjevce trećoređce glagoljaše nisu bila ni u prošlosti. S pouzdanjem u Boga valja stoga čitati znakove vremena te tragati za primjerima nadvladavanja nevremena iz prošlosti. Pokorništvo i glagoljaštvo sigurno su dobar prošlosni smjer jer su iz njih izrasli mnogobrojni i raznovrsni duhovni i kulturni plodovi. Bez trećoređskoga glagoljaštva, primjera radi, nezamislivo bi bila siromašna hrvatska pisana baština jer su franjevci trećoređci glagoljaši bili najpostojaniji čuvari glagoljske riječi u cjelokupnoj povijesti. Stoga je opravdano da obljetnice njihove zajednice zaokupe znanstvenu javnost jer još štošta o njoj može saznati i od nje otkriti.

Tako je bilo u ljeto 2018. kada su franjevci trećoređci glagoljaši obilježili pet i pol stoljeća kontinuirane prisutnosti na Krku. Glavotok, samostan s crkvom sv. Marije, njihov je svećar i stari skladni dom. Njegovo duhovno, povijesno, kulturno i umjetničko bogatstvo pokušao je razotkriti znanstveni skup *Mostir svete Marije na Glavi Otoka* s dopunom *Pet i pol stoljeća duhovnosti, povijesti, kulture i umjetnosti (druga pol. XV. stoljeća – 2018.)*, koji se održao od 31. srpnja do 1. kolovoza 2018. u samom samostanu. Datum, iako je usred turističke sezone i godišnjih odmora, izabran je zbog svetkovine Gospe od Anđela ili Porcijunkule, osobito čašćene marijanske pobožnosti u Franjevačkom redu i u krajevima koji su othranjeni na franjevačkoj duhovnosti, jer se do glavotočkoga Gospina oltara dolazilo bosih nogu sa svih otočkih strana, osobito na Gospin žežen kada se u ispovjedenu bodulsku dušu usijecala glagoljaška misa s večernjom. Zbog toga drevnoga običaja, ugašena u doba komunističke Jugoslavije, održao se znanstveni skup o ovome svetom mjestu i njegovim redovnicima čuvarima uoči Porcijunkule.

U sklopu organizacije skupa formirana su tri odbora: Počasni, Znanstveni i Organizacijski. U Počasni odbor imenovani su fra Ivo Martinović, TOR, provincijski ministar, fra Anto

Garić, TOR, glavotočki gvardijan, mons. dr. sc. Ivica Petanjak, OFM^{Cap}, krčki biskup, mons. izv. prof. dr. sc. Franjo Velčić, generalni vikar Krčke biskupije, dr. sc. Vida Vukoja, ravnateljica Staroslavenskoga instituta u Zagrebu, prof. dr. sc. fra Mario Cifrak, OFM, dekan Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Milan Mihaljević, voditelj Znanstvenoga centra izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo pri Staroslavenskom institutu u Zagrebu, dr. Milan Radić, predsjednik Povijesnoga društva otoka Krka i Darijo Vasilić, gradonačelnik Grada Krka. U Znanstveni odbor skupa ušli su prof. dr. sc. fra Petar Bašić, TOR, doc. dr. sc. Ana Biočić, dr. sc. Ivan Botica, izv. prof. dr. sc. Marijan Bradanović, doc. dr. sc. Tomislav Galović, doc. dr. sc. Vinko Kovačić, prof. dr. sc. Milan Mihaljević, doc. dr. sc. fra Daniel Patafta, OFM, izv. prof. dr. sc. Slavko Slišković, OP i dr. sc. Vida Vukoja dok su Organizacijski odbor skupa činili: dr. sc. Ivan Botica, doc. dr. sc. Tomislav Galović, fra Anto Garić, TOR, fra Mirko Mišković, TOR, fra Ivan Paponja, TOR i izv. prof. dr. sc. Slavko Slišković, OP.

Skup su uz Provinciju franjevac trećoredaca glagoljaša i njezin glavotočki samostan, koji su podnijeli najveći organizacijski i financijski teret, podržali Staroslavenski institut i njegov Znanstveni centar izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i njegova Katedra crkvene povijesti te Povijesno društvo otoka Krka. Skup je otvoren prigodnim riječima čelnika spomenutih institucija i lokalnih samouprava. Redom su za govornicom bili fra Anto Garić (gardijan samostana sv. Marije u Glavotoku), izv. prof. dr. sc. Slavko Slišković (pročelnik Katedre crkvene povijesti Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i provincijal Hrvatske dominikanske provincije), dr. Milan Radić (predsjednik Povijesnoga društva otoka Krka), dr. sc. Vida Vukoja (ravnateljica Staroslavenskoga instituta), prof. Darijo Vasilić (gradonačelnik Grada Krka) i gosp. Robert Anton Kraljić (načelnik Općine Malinska-Dubašnica). Potom je preuzeo riječ mnogopoštovani otac fra Ivo Martinović, provincijski ministar Provincije franjevac trećoredaca glagoljaša, istaknuvši da je skup i proslava znak kontinuiteta i žive prisutnosti franjevac trećoredaca glagoljaša na Krku te njihova života bogata vjerom i kulturom. Uvodni je dio zaključen pozdravnim govorom preuzvišenoga monsinjora Ivica Petanjka i uzoritoga kardinala Vinka Puljića. Krčki je biskup istaknuo da je glavotočki samostan bio mjesto u kojem se skladno povezivala molitva, duhovnost i intelektualni rad s fizičkim i pastoralnim radom na samostanskom posjedu i samostanskoj okolini. Vrhbosanski je nadbiskup izrazio želju da znanstveni skup i proslava svetkovine Porcijunkule budu franjevcima trećoredcima glagoljašima prilika za jačanje vlastitih korijena u prvotnom identitetu i poslanju.

Dvorana je cijelo vrijeme održavanja skupa bila pristojno ispunjena. Prvog je dana bilo preko sedamdeset slušatelja. Iz crkvenih su krugova prispjeli umirovljeni krčki biskup Valter Župan, mnogi franjevci trećoredci glagoljaši, Milosrdne sestre sv. Križa i svećenici Krčke biskupije, a na otvorenju skupa bio je i veleposlanik Republike Hrvatske pri Svetoj Stolici Neven Pelicarić. Uvodni su dio moderirali fra Mirko Mišković i doc. dr. sc. Tomislav Galović. Drugoga dana doputovao je iz Rima prečasnii otac dr. sc. fra Nicholas Polichnowski, generalni ministar Franjevac trećoredaca (TOR), koji je uzvratio čestitkama provincijskomu ministru o. Martinoviću i prenio čestitke braće iz uprave Reda, istakavši da u povijesti hrvatskih franjevac trećoredaca vidi bezgranično djelovanje Duha Svetoga. Premda je generalni ministar gleda na franjevačku trećoredsku povijest kao talijanski

crkveni povjesničari i vidi je tek od 1602. kada je došlo do pravoga utemeljenja reda stvaranjem generalne uprave u samostanu sv. Kuzme i Damjana u Rimu, odnosno kada je došlo do sjedinjenja Dalmatinsko-istarske provincije sv. Jeronima s prekojadranskim provincijama. Upravo su naši franjevci trećoredci glagoljaši pod svojom provincijom živjeli i djelovali organizirano puno duže od toga sjedinjenja, kako uostalom pokazuju brojna povijesna vrela.

Prvoga dana, 31. srpnja održano je dvanaest izlaganja o različitim temama iz glavotočke samostanske povijesti. Plenarno je izlaganje *Mostir svete Marije na Glavi Otoka: počeci i prva desetljeća glavotočkog samostana* održao doc. dr. sc. Tomislav Galović s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predsjednik Organizacijskoga odbora ovoga skupa, kojim je kontekstualizirao sve spomene Glavotoka u srednjem vijeku, a najstarijim je glavotočkim ispravama ponudio diplomatsku raščlambu.

Nakon kraće stanke slijedilo je izlaganje *Sličnosti Klimantovićevih konstitucija iz 1492. i Pravila Samostanskoga trećeg reda sv. Franje (Generalia Statuta) iz 1549. godine* mr. sc. fra Zvonimira Brusača, TOR, kojim je pokazano da Klimantovićeve konstitucije nisu kazneni provincijalni propisi, već su bili preradba prvotnih *Generalia statuta* Trećega samostanskoga reda sv. Franje, starijih od rečenih konstitucija, o čemu se do sada nije moglo puno čitati u znanstvenoj literaturi. Potom je red. prof. u m. Emin Armano s Muzičke akademije u Sveučilišta u Zagrebu na simpatičan način iznio senzacionalno otkriće iz samostanske garaže – *Zagubljene orgulje Glavotoka* – koje su otkrili on i fra Izak Špralja. U nastavku je pročitao priopćenje dr. sc. fra Izaka Špralje o glavotočkom gvardijanu fra Frančisku Depopeu, koji je 1692. inicirao kupnju orgulja za samostansku crkvu, a potom je nastavio sam, davši najprije kontekst kupnje tih renesansnih orgulja u Veneciji, pri čemu se ističe podatak da su kupljene za 200 dukata i da su već tada bile rabljene. Svoje je priopćenje završio raščlambom preostalih dijelova orgulja i prijedlogom da bi se nakon restauracije trebale smjestiti na izvorno mjesto koje je prilikom konzervatorskih zahvata u crkvi otkrio Damir Sabalić. Glavotok bi se silno duhovno i kulturno obogatio ako bi mu se vratile njegove renesansne orgulje u crkvu jer bi postao jedno od rijetkih orguljaških mjesta koje istodobno imaju i renesansne i barokne orgulje (graditelj potonjih je fra Petar Nakić).

Nakon kraće stanke uslijedila su izlaganja o povijesnim i redovničkim temama. Najprije je dr. sc. Ivan Botica iz Staroslavenskoga instituta u Zagrebu referirao o *Običaju posinovljenja u franjevaca trećoredaca glagoljaša sa svojim samostanima u Glavotoku, Portu i Krku*, doživotnomu vezivanju za matični samostan po kojem su se franjevci trećoredci glagoljaši razlikovali od drugih franjevačkih zajednica na hrvatskom prostoru. Taj je običaj prisutan u njih sve do početka Prvoga svjetskoga rata. Posinovljeni članovi samostana bez obzira na boravište slali su svoja mišljenja u obliku šupljike u matični samostan ukoliko su se donosile neke presudne odluke, skrbbili su se za posinovljenu subraću u potrebi, a svoju su ostavštinu, zvanu špolja, ostavljali svomu samostanu nakon smrti. Potom je doc. dr. sc. Anton Bozanić, župnik u Omišlju, izlaganjem *Pastoralna aktivnost trećoredaca u Glavotoku* upoznao sve prisutne s pastoralnim radom franjevaca trećoredaca glagoljaša glavotočkoga samostana u crkvama i selima po Šotoventu i selima oko grada Krka. Osobito je naglasio činjenicu da su mnogi glavotočki redovnici svojim djelovanjem utjecali na velik odaziv u duhovna zvanja seoskih mladića, navodeći pritom pojedina imena i prezi-

mena. Na njegovo se naslanja izlaganje o *Samostanu i franjevcima na Glavotoku tijekom Drugoga svjetskog rata* mons. izv. prof. dr. sc. Franje Velčića, kancelara Krčke biskupije, koji je na temelju arhivskih podataka progovorio o višekratnim pljačkama osiromašenoga samostana od strane nacista u Drugome svjetskom ratu i o sudbini glavotočkih franjevacu u ratu i poraću, dajući pritom dobar osvrt na lik i djelo fra Andrije Buratovića koji je neupućenima dosada bio uglavnom kontroverzan. Poraćem se pozabavila prof. s. Marija Stela (Ružica) Filipović iz Isusovačke klasične gimnazije s pravom javnosti u Osijeku, iznijevši u izlaganju *Milosrdne sestre sv. Križa i franjevci trećoredcima na Krku* do sada nepoznate podatke o dolasku i djelovanju časnih sestara družbe Milosrdnih sestara sv. Križa u Portu na otoku Krku, koje su onamo došle na poticaj franjevacu trećoredaca glagoljaša i u blizinu njihovih krčkih samostana.

Potom su uslijedili filološki prinosi. Najprije je dr. sc. Jozo Vela iz Staroslavenskoga instituta u Zagrebu predstavio *Dubašljanski fragment brevijara*, koji je nekoć bio korica knjige fra Ludovika Milčetića iz Dubašnice, te je paleografskom i filološkom raščlambom pokazao da spada u najstarije i sadržajno najoriginalnije brevijare hrvatskoga crkvenoslavenskoga jezika. Potom je dr. sc. Luka Špoljarić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu progovorio o pozdravnom govoru anonimnoga poslanika Ivana Frankapana, dobročinitelja glavotočkoga samostana, koji je nastao 1462. prilikom ustoličenja dužda u Veneciji. Njegovo je izlaganje *Anonimni Govor u ime kneza Ivana Frankapana (1462.): nepoznati primjer humanističkog govorništvu u službi hrvatskih velikaša* dobar pokazatelj kako je hrvatska kultura baština u svakom času slijedila zapadne trenove. Zahvaljujući ovom krčkom prinosu, hrvatska se pisana baština može eto pohvaliti još jednim govorom nastalim u doba humanizma. Hrvatska je pisana baština, dakako, višejezična i višepismena. Već je znano da su franjevci trećoredci glagoljaši bili najpostojaniji čuvari hrvatske i crkvenoslavenske riječi na glagoljici, ali je manje znano da su bili dobri poznavatelji latinske i talijanske riječi. Upravo je to svojim izlaganjem *Jezične osobine isprava vezanih za Glavotok na talijanskom jeziku (15. – 16. st.)* pokazao doc. dr. sc. Vinko Kovačić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Jezičnom je raščlambom najstarijih talijanskih isprava koje se odnose na Glavotok utvrdio da su u 15. st. još itekako vrvjele venecijanizimima koji se postupno smanjuju u jeziku te su pravi relikv u tekstovima 18. stoljeća. Dan je znanstveno završio izlaganjem dipl. ing. Jurja Mužine koji je na temelju samostanske knjige prihoda i rashoda iz 19. st. iznio svoje spoznaje o samostanskom gospodarstvu. U izlaganju »*Datja*« i »*Prijatja*« *Mostira svete Marije na Glavotoku u leto 1842./1843. – vina nemaju, faši imaju* više se fokusirao na samostanska događanja tijekom 1842. i 1843., fučićevski poentirajući *vina nemaju, faši imaju*, odnosno da je slabo bilo vina u bačvama, ali je drva za prodaju bilo u izobilju.

Drugi dan znanstvenoga skupa započeo je zanimljivim temama iz arhitekture i povijesti umjetnosti, odnosno osvrtima na samostansku kulturnu i umjetničku baštinu, a završio je pogledima na duhovni turizam od kojega jednim dijelom danas živi glavotočki samostan. Najprije je dipl. povj. umj. Damir Sabalić, koji je savjetnik konzervator u Rijeci, iznio u detalje sve što se u ovom sakralnom zdanju do sada obnovilo. Njegovo je izlaganje *Crkva i samostan sv. Marije na Glavotoku – reinterpetacija građevnog razvoja* dobar uvid u građevni razvoj samostana koji se obnavlja pod nadzorom vrhunskih stručnjaka. Potom je slijedilo izlaganje *O mogućem izgledu pročelja glavotočke crkve, njegovim graditeljima*

i klesarima izv. prof. dr. sc. Marijana Bradanovića s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, koje je pročitao Tomislav Galović umjesto izlagača, koji je povijesnoumjetničkim okom te arhivskim i drugim materijalom pokazao da su creski majstori sagradili pročelje samostanske crkve u Glavotoku. Nakon toga na red je došlo izlaganje *Triptih na glavnom oltaru crkve Bezgrešnog začeca u Glavotoku: autor, narudžba i fortuna critica* red. prof. dr. sc. Nine Kudiš s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, koja je dokazala da je Ticianov nećak Marko Vecellio zapravo autor triptiha na glavnom oltaru crkve Bezgrješnoga začeca u Glavotoku, a ne glasoviti Santa Croce, kako se najčešće čuje u javnosti. Upoznala je sve prisutne s radom toga venecijanskoga majstora, pružila je znanstveno tumačenje sadržaja triptiha koji je postavljen na glavni oltar 1601. godine, dakle u času kada je Dalmatinsko-istarska provincija sv. Jeronima ujedinjena s Redom. Na kraju je istaknula da je triptihu potrebna zaštita. Sesiju je zaključio dipl. ing. arh. Branko Orbančić izlaganjem *Tradicijski materijali i tehnike u zaštiti spomenika kulture*. Dakle, govorio je o vapnu kojim se zaštićuje cijelo zdanje u Glavotoku, pokazavši da se jedino tim materijalom može uspješno izvršiti njegova građevna zaštita.

Nakon kraće stanke uslijedila je druga sesija koju je otvorio fra Joso Živković, TOR. Izlaganjem *Knjižnica Samostana sv. Marije na Glavotoku* lijepo je predstavio bogatu knjižnicu samostana sv. Marije u Glavotoku. Knjižnica je bila dio svakodnevnoga života samoga samostana od njegovih početaka do danas. Glavotok je stoljećima bio kuća redovničke formacije i nauka pa je zato njegova knjižnica i bogata. Predstavio je knjižnične inventare. Njegovo nas je izlaganje uvjerilo da se franjevačka karizma s glagoljaštvom duhovno, kulturno i intelektualno krijepila s literaturom koja je stalno stizala sa Zapada. Na njegovo se sadržajno bogato izlaganje naslanja izlaganje *Preventivna zaštita knjižne/arhivske građe iz knjižnice Samostana sv. Marije na Glavotoku* dipl. graf. ing. Velimira Mikca, koji je predstavio sav konzervacijski put kojim je prošla knjižna/arhivska građa knjižnice samostana sv. Marije u Glavotoku. Javno je pozvao sve mjerodavne da moraju više raditi na osvješćivanju svekolike javnosti o izuzetnoj vrijednosti glavotočke knjižne/arhivske građe. Završio je činjenicom da su se nekadašnji ljudi odnosili prema knjizi s poštovanjem jer su mnogi primjerci nabavljeni mukotrpno i u velikoj oskudici. Uostalom, kako je istaknuto u izlaganju *Što su čitali franjevci trećoredci na Krku u 18. i 19. stoljeću: klasični grčki i rimski autori* prof. Tea Radića s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koje je pročitao Vinko Kovačić, franjevci trećoredci glagoljaši uz fizički rad nisu zaostajali u intelektualnom radu pa ne iznenađuje podatak da se u knjižnici čuva 93 različite knjige klasične grčko-rimske tematike.

Posljednja je sesija znanstvenoga skupa započela izlaganjima u čast zaslužnomu kulturnomu djelatniku i Dragutinu Antunu Parčiću. Najprije je Mirna Lipovac, tajnica Društva prijatelja glagoljice, u izlaganju *Dragutin Antun Parčić – znameniti hrvatski franjevac trećoredac glagoljaš i njegova čvrsta veza s Glavotokom* govorila o svezi između Dragutina Antuna Parčića i glavotočkoga samostana koja je trajala tijekom cijeloga života, a potom je red. prof. dr. sc. Darko Žubrinić, predsjednik Društva prijatelja glagoljice, predstavio kao nezaobilazan priručnik za svezu hrvatskoga i talijanskoga leksika do danas.

Na kraju su bila dva izlaganja o Glavotoku kao mjestu duhovne i tjelesne okrjepe. Najprije je red. prof. dr. sc. Ivica Raguž, dekan Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, referirao *O svetoj dokolici spram turističko-*

ga duha današnjega čovjeka, osvijestivši sve prisutne da postoji sveta dokolica, da je prokušana u prošlosti i da su njezine vrednote u opasnosti ako pretegne turizam i njegova ne/kultura nespokojna, čemu nažalost često svjedočimo ili smo dio toga u današnjici. Nakon toga, uslijedilo je izlaganje *Duhovni turizam na Glavotoku* fra Ivana Širokog, župnika u Kloštru Podravskom, koji je na temelju vlastita iskustva i prema samostanskim arhivskim podatcima progovorio o duhovnom ozračju u ljudi željnih svete dokolice na Glavotoku.

Zaključne misli uputili su Ivan Botica, Tomislav Galović, fra Anto Garić i fra Ivo Martinović koji je time i zaključio znanstveni skup. Svi su se uglas složili da bez glavotočkoga gvardijana fra Ante Garića ne bi bilo ni ovoga znanstvenoga skupa. Sudionici su tijekom popodnevni sati imali mogućnost obilaska arhiva, knjižnice i muzeja samostana franjevac trećoredaca u Portu kod Malinske te posjeta obiteljskoj vinariji Katunar Estate Winery u Vrbniku. Novčano su ga podržali Provincija franjevac trećoredaca glagoljaša, samostan sv. Marije u Glavotoku, Povijesno društvo otoka Krka, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Grad Krk, Filatelističko društvo Krk, Katunar Estate Winery – Vrbnik i Arvalis j.d.o.o. – Zagreb (*Krčki val*).

Po okončanju znanstvenoga dijela uslijedilo je vjersko okupljanje koje je završilo euharistijskim slavljem na Porcijunkulu – Blagdan Blažene Djevice Marije Anđeoske, 2. kolovoza, u 18:30 sati, koje je predslavio uzoriti kardinal i vrhbosanski nadbiskup Vinko Puljić u koncelebraciji s mjesnim biskupom Ivicom Petanjkom, generalnim ministrom fra Nicholasom Polichnowskim, provincijskim ministrom fra Ivom Martinovićem, glavotočkim gvardijanom fra Antom Garićem i dvadeset i trojicom svećenika. U svojoj je homiliji kardinal posebno naglasio kako *obilježavati jubilej znači postati svjestan svojih korijena, svog identiteta u ovom konkretnom vremenu u kojem živimo*, odnosno *Mi ne razumijemo poruku o oprost u vremenitih kazni za grijeh jer smo izgubili osjećaj za sveto i osjećaj za grijeh. (...) Čovjek se ne zna kajati za grijeh. Ako se ne može kajati, ne može niti doživjeti radost svetoga*. Veliki problem napuštanja domovine problematizirao je riječima: *Ljudi odlaze jer nisu prepoznali ljepotu Božjeg dara, ljepote prirode i zemlje u koju nas je Bog postavio, jer se nisu naučili boriti, jer se nisu naučili žrtvovati, zaključivši da Ova gruda, ova vjera, ovaj narod! To je ono na čemu sam nikao, tu mi se valja boriti i za to se žrtvovati!*. Nakon svečane euharistije učinjen je blagoslov barki i brodica jer je Glavotok uvijek bio vezan s morem i pomorcima. U samostanskoj se crkvi i ispred nje te na mulu okupilo više od dvije stotine vjernika-hodočasnika, među kojima su bili doktorandi Francuske biblijske i arheološke škole u Jeruzalemu (*École biblique et archéologique française de Jérusalem – EBAF*) koji su u studijskom posjetu Hrvatskoj s svojim kolegom fra Matejem Jovanovcem.

Na kraju vrijedno je istaknuti da su plakat i program znanstvenoga skupa *Mostir svete Marije na Glavi Otoka* izrađeni na podlozi stare fotografije Glavotoka koju potpisuje *dilletant fotograf* fra Stanko Dujmović, TOR (1866. – 1940.). Upravo je tu fotografiju povjesničar Vjekoslav Klaić (1849. – 1928.) uvrstio u svoju znamenitu knjigu *Krčki knezovi Frankapani* (1901., pretsak 1991.). Istu je fotografiju i Filatelističko društvo Krk stavilo na svoju prigodnu omotnicu s poštanskim žigom, davši time svoj prinos ovom znanstvenom skupu o samostanu sv. Marije u Glavotoku. Tu je omotnicu sudionicima znanstvenoga skupa javno predstavio Damir Crnčić koji je predsjednik Filatelističkog društva Krk. Također

je u povodu znanstvenoga skupa i visokoga jubileja izrađen prigodni keramički suvenir s logom samostana (glagoljskim slovima „S” i „G”). Svi su izlagači uz suvenir dobili na poklon nedavno objavljenu monografiju *Krčka kulturna baština*, koju autorski potpisuju doc. dr. sc. Anton Bozanić, doc. dr. sc. Tomislav Galović i prof. Igor Žic.

Tijekom trajanja skupa zalaganjem i organizacijom fra Mirka Miškovića prigodno su bili izloženi dragocjeni originali poput hrvatskoga prvotiska *Misala po zakonu Rimskog dvora* (1483.), hrvatska inkunabula *Spovid općena* (Senj, 1496.), glagoljski rukopis *Ivančićev zbornik* (14./15. st.), latinični *Red i zakon sestara dominikanki* (1345.) te talijanski prijevod isprave Ivana VII. Frankapana iz 1480. koja svjedoči o početcima glavotočkoga samostana. Također je u dvorani, koja je bila posebno preuređena za potrebe održavanja skupa, bila postavljena prigodna izložba fotografija fra Stanka Dujmovića koju je priredio Damir Sabalić iz Rijeke. Svi sudionici i gosti skupa mogli su vidjeti i restaurirani veliki arak papira s glagoljskim tekstom himna *Vsa lipa jesi, o Marije* i gregorijanskim neumama, koji je upravo na Glavotoku izradio Dragutin Antun Parčić, a nedugo prije ju je restaurirao dipl. graf. ing. Velimir Mikac, konzervator restaurator iz Zagreba. Također, za ovu je priliku restaurirana i uokvirena velika platnena karta s prikazom samostanskih posjeda. Zaključno se može reći da Glavotok, Porat i Krk, franjevački trećoredski samostani na otoku Krku, zauzimaju važno mjesto ne samo u trećoredskoj redovničkoj nego i u crkvenoj i hrvatskoj povijesti. Ovim se skupom i zbornikom radova, koji će uslijediti kao rezultat njegova dvodnevnoga rada, znanstveno i stručno predstavila i revalorizirala baština i tradicija glavotočkoga samostana. Njegova redovnička zajednica unatoč svim kušnjama opstaje neprekidno već pet i pol stoljeća uz more na osami, dajući svima nama razne plodove svoga rada u duhovnosti, povijesti, kulturi i umjetnosti.

Ivan BOTICA, Tomislav GALOVIĆ, Mirko MIŠKOVIĆ

